חזק ואמץ - העצמה וצמיחה במשנת רבותינו

הרב יהושע בביאן | אקטואליה ◆ תובנות ◆ מבט תורני ◆ כלים לחיים

הבטחה בלחש - ושם שנולד במאבק

הטלית יורדת על הראש, מכסה על רעשי הרקע שמסביב עד למינימום הנדרש. אני רואה רק את המחזור ואת קצה המפה שהוא מונח עליה. אומר מתוכו את המילים אחת אחת, לאט, כמו מי שסופר מעות.

שמונה עשרה של ראש השנה. אני חתן של כמה חודשים. הטבעת עוד מבריקה מדי. והכתפיים עדיין לומדות את המשקל.

"מלכויות". אני ממליך את ה' עליי. "זכרונות". האצבעות שלי לחוצות על המחזור עד שהן לבנות. "שופרות". מאחוריי מישהו משתעל, הדלת של בית הכנסת חורקת, ואני מנסה, באמת מנסה, להישאר כאן.

העיניים שהיו פתוחות נעצמות חזק, ואני מבקש: דירה. פרנסה בשפע, כזאת שלא צריך לחשב בלילה מול דף ועיפרון עם קצה שבור. וילד.

אני מסיים את הרשימה, ואחריה נשאר הרבה אוויר. ובתוך האוויר הזה אני אומר, כמעט בלי קול: אני רוצה ילד.

"אבא, כל יום נולדים בעולם מאות אלפים. סינים, רוסים, גרמנים, הודים, ברזילאים. להם יש שמות שונים ומשונים: לי, איוון, הנס, ראג', ז'ואאו". הקול שלי נסדק באמצע. "אני מבקש 'למענך', שיתגדל ויתקדש שמיה רבה".

זה עדיין לא מספיק. אני מרגיש את זה בפנים. אני עדיין עומד מול השער. ואז אני נזכר במהות היום, בשורה שאמרתי לפני רגע: "ותמלוך אתה הוא ה' אלוקינו על כל מעשיך". ופתאום אני מבין שכל היום הזה בנוי על המילה הזאת. לא על הבקשות שלי. על המלכות. אם זו מהות היום, זו הנקודה שאני צריך לעמוד בה ולבקש.

אני עוצם את העיניים חזק יותר. "אבא. הבן הראשון שתיתן לי, אם זה יהיה החודש. דווקא החודש, כדי שאדע שזו התפילה שלי. אקרא לו בשם הכי יהודי שיש. ישראל. שתמליכוני עליכם".

אני לא זז. אני עומד שם כמו ילד קטן שתפס את השרוול של אבא באמצע הרחוב, ולא מוכן להרפות, גם כשכל העולם עובר סביבו.

למחרת, בעשרת ימי תשובה, אני יושב בסלון, אשתי מקפלת ערימת כביסה. אני מספר לה על ההתחייבות מתחת לטלית, בלי להסתכל עליה, מנסה שהרגע הזה יעבור מהר. היא עוצרת באמצע קיפול של מכנס. מסתכלת עליי שנייה אחת יותר מדי. ואז היא ממשיכה לקפל, ואומרת כאילו דרך אגב, למרות שזה לא היה דרך אגב בכלל: "טוב".

זה הכול. "טוב".

היא מקפלת את המכנס עוד פעם, אף על פי שכבר היה מקופל. ואני נושם בפעם הראשונה מאז ראש השנה.

באותו חודש נפקדנו בבן. בברית, בין כוס היין לרעש של הקרובים, חמי שכובד בברכה מרים את הקול: "ויקרא שמו בישראל". ואני שומע את עצמי אומר: "ישראל אליהו".

שנים אחר כך אני פותח את פרשת וישלח, זו שנקרא השבת, ושם הוא עומד. יעקב. אחרי חצות. כולם כבר מעבר לנחל. הקולות של הילדים עוד נשמעים מרחוק, ואז כבר לא. נשאר רק הוא, והחושך. "וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ". ומי שבא אליו בחושך לא בא לדבר. "וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר".

מאבק בין הטוב לרע, בין האור לחושך. מלמטה זה נראה כמו שני אנשים נאבקים בחשכה. אבל הפמליה של מעלה עוצרת ומסתכלת: מי ינצח.

יעקב לא יוצא מהמאבק בלי פגע. האיש רואה שאינו יכול לו, נוגע בכף ירכו, וכף הירך נפגעת. מהרגע הזה הוא יצלע. ובכל זאת יעקב לא מרפה. "שַׁלְּחֵנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר", מבקש ממנו האיש. "לֹא אֲשַׁלֵּחֲךָ כִּי אִם בֵּרַכְתָּנִי", עונה יעקב.

"מַה שְּׁמֶךָ?" שואל האיש. "יַעֲקֹב", הוא משיב. "לֹא יַעֲקֹב יֵאָמֵר עוֹד שִׁמְךָ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל, כִּי שָׂרִיתָ עִם אֱלֹוקִים וְעִם אֲנָשִׁים וַתּוּכָל".

לא נאמר לו "כי ניצחת". נאמר לו קודם "כי שרית". כי נלחמת. כי לא עזבת באמצע הלילה. ישראל הוא לא תואר של מי שיצא ממאבק בקלות. זה שם של מי שנשאר בלילה עד שהשחר עולה, ונאבק בכל הכוח, גם כשכואב, גם כשהוא צולע.

זה השם שנתנו לעם שלנו. לא "עם אברהם", לא "עם יצחק". עם של מי שנאבק.

לכן התורה מצווה אותנו עד היום לא לאכול את גיד הנשה: "כִּי נָגַע בְּכַף יֶרֶךְ יַעֲקֹב". הוא התרפא, כך דרשו חז"ל על "וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם", ובכל זאת המכה נשארת איתנו, כדי שנדע שיש לילות שיוצאים מהם צולעים. ועדיין שלמים. ועדיין מנצחים. הצליעה היא לא סוף הסיפור. היא חלק ממנו.

הרבה פעמים אני לוקח אותו לישון ועומד ליד המיטה הקטנה. הבן שלי מכסה את עצמו עד הסנטר וממלמל אחריי מילה אחר מילה: "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, ה' אֱלוֹקינוּ, ה' אֶחָד".

הלילה הוא פתח עין אחת. "אבא". "כן". "אני נקרא ישראל? או שעם ישראל נקרא ישראל?" אני עוצר רגע, ומחפש איך מסבירים דבר כזה לילד. "שניהם", אני בסוף אומר לו. "עם ישראל נקרא ישראל, ולכן גם לך קראתי ישראל".

אני מסתכל לראות אם הבין, ורוצה להוסיף משהו. אבל הוא כבר ישן, ופניו מהרהרות בשאלה.

האצבע נעצרת על המתג של מנורת הלילה. ובאפלולית החדר, השאלה מתבהרת: "ישראל" הוא לא רק שם של בן, ולא רק שם של עם שלם. הוא משימה, והיא ניתנת לנו. וכמעט בכל יום מחכה לנו מאבק כזה: הבוקר שקשה לקום בו, הרגע שרוצים לוותר על תפילה במנין, התחושה ש"נמאס לי". ושם בדיוק אסור לנו להרפות.

כי בתוכנו מתחבא ישראל קטן, ומולו עומד היצר הרע. לפעמים היצר מצליח לפגוע בנו, וזו המכה בירך: נפילה, כישלון, חלק בעבודת ה' שנכבש. אבל כל עוד לא מרפים, הסיפור לא נגמר שם. "וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם". קמים, ממשיכים קדימה, ובסוף מנצחים.

אני מכבה את האור. וכמו אצל יעקב, גם המאבק שלנו לא מתרחש כאן בלבד. מלמטה רואים יהודי אחד שקם בבוקר, או הולך רחוק בשביל להתפלל במנין, ונלחם בעצמו. אבל למעלה, כל הפמליה עוצרת ומסתכלת: מי ינצח, הטוב או הרע.

והתשובה כבר כתובה בשם שלנו: "כִּי שָׂרִיתָ... וַתּוּכָל".

לתאום הרצאות, לרכישת הספר, להקדשת העלון ולתגובות: 13404b@gmail.com | 055-6727691

לקבלת העלון השבועי למייל: שלחו מייל עם המילה "הצטרפות" 13404b@gmail.com

לשמיעת שיעורי הרב: 073-2951279, באתר ובעמדות "קול הלשון"